

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΓΡΗΓΟΡΗ ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΚΑΙ ΛΑΜΠΡΑΚΗΔΕΣ

Α: Τιμούμε σήμερα τη μνήμη του Γρηγόρη Λαμπράκη, βουλευτή της Αριστεράς, τους αγώνες και τις θυσίες της νεολαίας και του λαού μας, στα τελευταία, δύσκολα χρόνια. Τιμούμε, σημαίνει κρίνουμε και κρίνόμαστε. Τοποθετούμαστε απέναντι στο κορυφαίο αυτό πολιτικό γεγονός και αναζητούμε τις καταβολές και τις συνέπειές του. Τη σχέση του με τις συνθήκες της εποχής. Την ευθύνη όλων και τη δική μας για τη διαδρομή των γεγονότων.

Σήμερα, μπορούμε να μιλήσουμε για γεγονότα τετελεσμένα, με την άνεση, τη νηφαλιότητα και τη γενίκευση της εικόνας τους, που προσφέρει η χρονική απόσταση. Νιώθουμε, όμως, και βαθιά ανησυχία, είμαστε σε εγρήγορση. Εκφράζουμε την αγωνία μας αναζητώντας τις συνέπειες αυτών των γεγονότων στις σημερινές ή και τις αυριανές ιστορικές διεργασίες.

Β: Ο Γρηγόρης Λαμπράκης, ήταν μια φωτεινή προσωπικότητα σε μια παραγμένη εποχή. Η ανθρωπιά, οι λαϊκές του ρίζες, το αγωνιστικό του ήθος και η πίστη του στις αξίες που επιτρέπουν την ελπίδα, εκφράζονται στο ήρεμο, σταθερό, αντρίκειο, καλοσυνάτο και σεμνό βλέμμα που μας χάρισε φεύγοντας.

Τον θυμόμαστε, όπως όλα τα αγαπημένα πρόσωπα των συντρόφων, που χάθηκαν στο σκοτάδι της κατοχής, στην αντάρα του εμφύλιου, στη νύχτα της 7χρονης δικτατορίας, αφήνοντάς μας την ανταύγεια της αγωνιστικής τους ωραιότητας. Παρηγοριά και κουράγιο. Υπόσχεση των οραμάτων που συγκλονίζουν το λαό στο νεώτερο ιστορικό μας βίο. Μνημονεύουμε το δολοφονημένο συναγωνιστή μας με συγκίνηση και τον αισθανόμαστε πλάι μας, οικείο και πάντα ζωντανό - σαν όλες τις νεανικές μας μνήμες. Άξιο της θυσίας του. Άξιο του λαού μας. Είναι η υψηλότερη τιμή που του ανήκει.

Η επιλογή του Γρηγόρη Λαμπράκη, ως στόχου του στυγερού πολιτικού εγκλήματος, δεν ήταν τυχαία. Προερχόμενος από φιλελεύθερη οικογένεια, ο Γρηγόρης Λαμπράκης είχε προσεγγίσει - ξεπερνώντας τις μισαλλοδοξίες και τις ψυχώσεις του εμφύλιου πολέμου - τα ιδανικά της Αριστεράς. Είχε αποδεχτεί τον ουσιαστικό ρόλο της στους εθνικούς και κοινωνικούς αγώνες. Προσηλωμένος στο αίτημα της αλλαγής - στον εκδημοκρατισμό της δημόσιας ζωής, την απαλλαγή από την ξένη εξάρτηση, την αντιμονοπωλιακή κατεύθυνση στην ανάπτυξη της χώρας - εξέφραζε ένα από τα σημεία επαφής των κοινωνικών δυνάμεων και των πολιτικών φορέων που επεδίωκαν την πραγματοποίησή της.

Γιατρός, αφοσιωμένος στους απλούς ανθρώπους -ποτέ δεν έπαιρνε αμοιβή από τους φτωχούς-, διακεκριμένος επιστήμονας, που συνδύαζε τα επιστημονικά και πνευματικά του ενδιαφέροντα με την αγάπη του για τον

αθλητισμό, ένας από τους πιο αγαπητούς εκπροσώπους του λαού στη Βουλή, Μαραθωνοδρόμος της Ειρήνης, που τροφοδοτούσε την έξαρση και το ρομαντισμό, αντιμοναρχικός αγωνιστής, που συγκέντρωνε την έχθρα του παλατιού, ο Γρηγόρης Λαμπράκης έγινε, μέσα στο μικρό διάστημα των δύο χρόνων ενεργητικής ανάμιξής του στην πολιτική, ο στόχος του πλέγματος των δυνάμεων που κυβερνούσαν τη χώρα. Πανικόβλητες, οι δυνάμεις αυτές, μπροστά στην αγωνιστική κατάφαση όλο και ευρύτερων μαζών στα ιδανικά της Αριστεράς, δε δίστασαν να καταφύγουν στο έγκλημα.

Γ: Η δολοφονία του Λαμπράκη δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία. Ήρθε σαν μοιραία απεγνωσμένη προσπάθεια της Άκρας Δεξιάς να κρατηθεί στην αρχή. Το έγκλημα εξετέλεσαν δυνάμεις που δρούσαν μέσα στους κόλπους της, που αναπτύχθηκαν μέσα στις γραμμές της, κατά την εντεκάχρονη διακυβέρνηση της χώρας από αυτήν, και που η πολιτική ηγεσία της Δεξιάς πίστευε ότι χρησιμοποιούσε για τη διατήρησή της στην εξουσία. Ήταν καρπός της αντικομμουνιστικής της πολιτικής και έργο του παρακράτους - που ιδιαίτερα μετά την επιτυχία της Ε.Δ.Α., στις εκλογές του 1958, ανδρώθηκε, με κέντρο το ειδικό επιτελείο της ΚΥΠ, στο οποίο είχε ανατεθεί η αντιμετώπιση του «κομμουνιστικού κινδύνου». Στο επιτελείο αυτό, σημαίνουσα θέση κατείχε ο δικτάτορας Παπαδόπουλος, συντάκτες του σχεδίου «Περικλής» και εκτελεστές του ΝΑΤΟϊκού σχεδίου «Προμηθεύς».

Το επιτελείο αυτό της ΚΥΠ είχε άμεση σχέση με τη συγκρότηση, την ανασυγκρότηση και την καθοδήγηση των ποικιλώνυμων παρακρατικών και αντικομμουνιστικών οργανώσεων - ΕΚΟΦ, Αντικομμουνιστική Σταυροφορία κ.α. - στις οποίες εξασφάλιζε συγχρόνως άμεσες συνδέσεις με τον κρατικό μηχανισμό και ιδιαίτερα με τα Σώματα Ασφαλείας. Η συμμετοχή του Παπαδόπουλου σ' αυτό το επιτελείο τού έλυne τα χέρια ν' αναπτύξει, μέσα σ' ένα ευνοϊκό αντικομμουνιστικό κλίμα, ανοιχτή συνωμοτική δραστηριότητα στο στρατό, όπου, ήδη, δρούσε ο ΙΔΕΑ.

Μέσα απ' αυτό το κέντρο, η CIA και η Αμερικανική εξωτερική πολιτική, που διέθετε ήδη και επίσημους δεσμούς με τις ελληνικές μυστικές υπηρεσίες, αποκτούσε ένα νέο τρόπο προσπέλασης στη δημόσια ζωή της χώρας, ολοκληρώνοντας τη διαμόρφωση μιας καινούργιας δύναμης, κατάλληλης για αποφασιστικές παρεμβάσεις στις εξελίξεις. Η δύναμη αυτή ήταν το παρακράτος στη νέα του φάση.

Το παρακράτος, όμως, υπήρξε το μόνιμο στήριγμα του πλέγματος δυνάμεων που κυβέρνησαν τη χώρα. Με το καθεστώς των εκτάκτων μέτρων του εμφυλίου πολέμου -που διατηρήθηκε τα χρόνια που ακολούθησαν και αποτέλεσε ένα παρασύνταγμα, το οποίο αναιρούσε το επίσημο Σύνταγμα- και με τα πολλαπλά κέντρα ισχύος μέσα και έξω από τον κρατικό μηχανισμό, διαμορφώθηκε βαθμιαία δεύτερο σύστημα εξουσίας, που διεκδικούσε όλο και

περισσότερο την αυτόνομη συμμετοχή του στη διακυβέρνηση του τόπου. Παλάτι, ξένοι, παρακρατικές οργανώσεις και μηχανισμοί της ανωμαλίας, με τις ξεχωριστές τους επιδιώξεις, συγκροτούσαν το σύστημα αυτό, που υπονόμει μεθοδικά τις δημοκρατικές διαδικασίες και την ομαλή πορεία της χώρας.

Το υπονομευτικό έργο των δυνάμεων της ανωμαλίας διευκόλυνε, εξάλλου, η φθορά που είχε υποστεί το κόμμα της δεξιάς από τη μονοπώληση της εξουσίας, τα αντιδημοκρατικά και αντιλαϊκά μέτρα και την πολιτική της υποτέλειας, που χαρακτήριζε την εντεκάχρονη διακυβέρνηση της χώρας από αυτήν. Ανίκανη να απαλλαγεί από την προσκόλλησή της στην εξουσία, το στείρο αντικομμουνισμό και το φόβο μπροστά στις ανερχόμενες λαϊκές δυνάμεις, η κλονιζόμενη δεξιά δεν μπόρεσε -και δε θέλησε- να αντιληφθεί ότι το παρακράτος, που μέχρι τότε χρησιμοποιούσε προς όφελός της, σε μια στιγμή εκτροπής, θα μπορούσε να στραφεί και εναντίον της.

Στο διάστημα που αναφερόμαστε, από το 1961 ως το 1963, διαμορφώνεται, από την άλλη μεριά, η δυνατότητα μιας ομαλής πολιτικής αλλαγής στην Ελλάδα, με σαφείς τάσεις κάποιας αποδέσμευσης, οσοδήποτε περιορισμένες, από την αμερικανική εξάρτηση. Ήδη, από το 1956, πραγματοποιείται ευρεία συμπαράταξη των δημοκρατικών δυνάμεων, που διεκδικούν τη διακυβέρνηση της χώρας από τη Δεξιά, ενώ το 1958, πριν, ακόμη, συμπληρωθούν δέκα χρόνια από τον εμφύλιο, ο λαός αναδείχνει σε αξιωματική αντιπολίτευση το Κόμμα της Αριστεράς, την ΕΔΑ, αναζητώντας ψηλαφητά ένα νέο προσανατολισμό στην πολιτική του έκφραση. Το εκλογικό πραξικόπημα του 1961 πνίγεται μέσα στο παλλαϊκό κύμα του ανένδοτου ενιαίου δημοκρατικού αγώνα. Ο «ανένδοτος» διαποτίζει κάθε αρμό της εθνικής μας ζωής, η συμπαράταξη Κέντρου και Αριστεράς απομονώνει το κόμμα της Δεξιάς, την ΕΡΕ, που έχει εμπλακεί στα ίδια τα γρανάζια της δικής της αντιδημοκρατικής πολιτικής. Ένα πλατύ αγωνιστικό κίνημα του λαού αναπτύσσεται, στο οποίο ιδιαίτερο τόνο προσδίδει η κινητοποίηση της νεολαίας. Η ανάπτυξη ενός αυτόνομου και ρωμαλέου φοιτητικού κινήματος, το κίνημα εναντίον των αμερικανικών βάσεων, υπέρ του αποπλισμού και της Ειρήνης, η αγωνιστική προβολή των διεκδικήσεων των εργαζομένων προσδίδουν μεγαλύτερο βάθος στον πολιτικό αγώνα των δημοκρατικών δυνάμεων εναντίον της Δεξιάς.

Ήταν προφανές, ότι βρισκόμασταν μπροστά σ' ένα σταυροδρόμι.

Ποια είναι τα στοιχεία του:

- α) Οι ανερχόμενες δημοκρατικές δυνάμεις
- β) Η κλονιζόμενη Δεξιά

γ) Ο δεύτερος πόλος εξουσίας (Παλάτι - Αμερικανοί - παρακράτος), που αναζητεί την επιλογή του για να διατηρήσει το μόνιμο έλεγχό του στην πολιτική ζωή της χώρας.

Αντιφατικές διαφοροποιήσεις συντελούνται, τότε, μέσα στους κόλπους της Δεξιάς. Παρουσιάζονται οι πρώτες ενδείξεις σύγκρουσης με το Παλάτι, στο θέμα του ελέγχου του στρατού, και οι πρώτοι αχνοί φιλοευρωπαϊκοί προσανατολισμοί, υπό την επήρεια και του ντεγκωλλικού παραδείγματος.

Οι διαφοροποιήσεις αυτές συντελούνται εν κρυπτώ, ερήμην του λαού, με ταυτόχρονη εμμονή στο δεσποτισμό και τον αντικομμουνισμό. Με τη στάση αυτή της Δεξιάς, η οποία, παράλληλα, επεδίωκε να παραμείνει πάση θυσία στην αρχή, το πραγματικό πρόβλημα της αντιπαράθεσης των πολιτικών δυνάμεων -στο δεύτερο πόλο εξουσίας και την τάση εκτροπής που αυτός εξέφραζε- υποχωρούσε μπροστά στην αντιπαράθεση της Δεξιάς στις υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις.

Σ' αυτό το πλαίσιο, οι αχαλίνωτες δυνάμεις του παρακράτους αντιδρούν με τον κλασικό τρόπο των εχθρών του λαού: με τη δολοφονία και το έγκλημα. Επιχειρούν τη δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη, που το πρόσωπό του είχε μιαν ακτινοβολία πολύ πέρα από το χώρο της Αριστεράς.

Ο Λαμπράκης διασπά το αστυνομικό φράγμα της πρώτης Μαραθώνιας Πορείας Ειρήνης. Αντιπαραθέτει, στην Καϊζερική αντίληψη υπεροψίας των Ανακτόρων, την απαίτηση σεβασμού των κοινοβουλευτικών εκπροσώπων του λαού. Συνεργάζεται με την Αριστερά. Πρωτοστατεί στο κίνημα της Ειρήνης.

Και δολοφονείται μπροστά στην ηγεσία της Αστυνομίας από εξαθλιωμένους τραμπούκους του παρακράτους.

Ο συγκλονισμός ήταν βαθύς και καθολικός.

Απλοί άνθρωποι, ανεξάρτητα από πολιτικές πεποιθήσεις, άρχισαν, μετά από πολλά χρόνια, να τολμούν και να εκμυστηρεύονται για όσα ήξεραν ή είδαν.

Χιλιάδες οπαδοί της Αριστεράς και μέλη των κομματικών οργανώσεων της ΕΔΑ βοηθούσαν στην επισήμανση των συνενόχων, μετά την αρχική, παράτολμη ενέργεια του Χατζηαποστόλου να ορμήσει πάνω στο τρίκυκλο και να προσδιορίσει τους αυτουργούς του εγκλήματος.

Δημοσιογράφοι ξετύλιγαν, σιγά-σιγά, μέσα από αφάνταστες δυσκολίες, το κουβάρι του δολοφονικού μηχανισμού κι αποκάλυπταν τις διασυνδέσεις με τα κέντρα των αποφάσεων.

Ο ανακριτής κ. Σαρτζετάκης, με την υποστήριξη του προϊσταμένου αντεισαγγελέα Παπαντωνίου και άλλων δικαστικών, όπως ο κ. Δελαπόρτας, δεν υποχωρούσαν, ούτε μπροστά στο τείχος σιωπής και τις προσπάθειες

παραπλάνησης των αρχών, ούτε μπροστά στις πιέσεις του τότε Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και πρώτου πρωθυπουργού της δικτατορίας, Κ. Κόλλια.

Κόμματα και οργανώσεις κατήγγειλαν το πολιτικό έγκλημα και έριξαν την πολιτική και ηθική ευθύνη στην κυβέρνηση της ΕΡΕ. Λαϊκή κατακραυγή ξεσηκώθηκε σ' όλη την Ελλάδα, εναντίον της τότε κυβέρνησης Καραμανλή. Κι ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης, κ. Π. Κανελλόπουλος, εξέφρασε δημόσια τον αποτροπιασμό του για τη δολοφονία. Ενώ ο κ. Καραμανλής έθετε, για πρώτη φορά από την πλευρά του, στον αρχηγό της ΚΥΠ, στρατηγό Νάτσινα, το ερώτημα: «Ποιος κυβερνά αυτό τον τόπο;».

Το ίδιο ερώτημα έθεσε - ανοιχτά αυτός - μπροστά στο λαό, δυο χρόνια αργότερα, ο αρχηγός της «Ένωσης Κέντρου», Γεώργιος Παπανδρέου, όταν ήρθε σε σύγκρουση με το παλάτι. Κι όσο κι αν ο αστικός πολιτικός κόσμος το απηύθυνε προς τον «ανεύθυνο ανώτατο άρχοντα», το βασιλιά, στη λαϊκή συνείδηση ήταν βαθιά ριζωμένη η πεποίθηση ότι θα είχε περισσότερο τη θέση του απέναντι στους Αμερικανούς.

Η εικόνα της δολοφονίας του Λαμπράκη είχε τη λιτότητα, τη διαύγεια και το ρίγος αρχαίας τραγωδίας. Πέντε μέρες αργότερα, ο κομμός μετατρέπεται σε παιάνα. Η κηδεία του γίνεται αφορμή για μια πάνδημη εκδήλωση αξιοπρέπειας. Ο λαός αντιδρά στην εγκληματική αθλιότητα και η νεολαία διαλαλεί:

Ο Λαμπράκης ζει, κάθε νέος και Λαμπράκης

Στις 29 Μαΐου 1963, η κηδεία του Γρηγόρη Λαμπράκη έδειξε το βάθος και την έκταση του συγκλονισμού. Το μήνυμα ήταν πολυσήμαντο, κι όπως αργότερα τα πράγματα τα ίδια επιβεβαίωσαν, απευθυνόταν σε πολλές κατευθύνσεις.

Δ. Η παρουσία πολλών από τους επώνυμους υπολόγους της δολοφονίας στους μηχανισμούς της δικτατορίας που ακολούθησε, το 1967, ολοκλήρωσε τη φυσιогνωμία του εγκλήματος, φωτίζοντάς το με τα νέα δεδομένα.

Ολόκληρο, σχεδόν, το παρακράτος - από τον Εισαγγελέα, τότε, του Αρείου Πάγου, Κόλλια, που έγινε πρώτος πρωθυπουργός της δικτατορίας, ως τον Χολέβα, τον αρχηγό των παρακρατικών της Θεσσαλονίκης- με όλη τη «μπόχα», επισημοποιήθηκε σαν κράτος στα επτάμισι χρόνια της τυραννίας. Το τρίκυκλο που κινήθηκε εναντίον του Γρηγόρη Λαμπράκη, τέσσερα χρόνια αργότερα, είχε την αποκρουστική όψη των τανκς. Στην Ελλάδα - γινόταν σε όλους φανερό - υπήρχαν δυνάμεις που ήθελαν, με κάθε τρόπο, να φράξουν τις ομαλές εξελίξεις. Η «εκτροπή» εξυφαινόταν.

Οι επιπτώσεις που είχε στις πολιτικές εξελίξεις η δολοφονία του Γρηγόρη Λαμπράκη ήταν ραγδαίες. Αντί να ανακόψει το δημοκρατικό κίνημα, το οποίο έτεινε να ξεπεράσει τις ψυχώσεις του εμφυλίου πολέμου και να

διανοίξει νέες προοπτικές δημοκρατικών εξελίξεων, προκάλεσε βαθύ ρήγμα στο πλέγμα των δυνάμεων που κυβερνούσαν τη χώρα και οδήγησε στην πτώση της κυβέρνησης της ΕΡΕ, ύστερα και από τη διάστασή της με το Στέμμα στο θέμα του ταξιδιού του βασιλικού ζεύγους στο Λονδίνο.

Παράλληλα, ο συγκλονισμός από τη δολοφονία επιτάχυνε τις ιστορικές διεργασίες που συντελούνταν, ιδιαίτερα μέσα στη νέα γενιά της εποχής εκείνης, και χαρακτηρίζονταν από την καθολική της θέληση να απαλλαγεί από τις ψυχώσεις και να αναζητήσει κοινούς δρόμους για την προκοπή του τόπου. Δεν είναι, άλλωστε, συμπτωματικό το γεγονός ότι η Δημοκρατική Νεολαία Λαμπράκη και η ΕΔΗΝ, με την πρωτοφανή στα μεταπολεμικά χρόνια μαζικότητά τους, εξέφρασαν το γνήσιο αίτημα για μια αυτόνομη πορεία της χώρας.

Η γενιά των Λαμπράκηδων, όπως και οι γενιές που προηγήθηκαν και ακολουθούν, ανέλαβε με αξιοπρέπεια τις ιστορικές της ευθύνες και επιδίωξε τον πολιτικό αυτοπροσδιορισμό της και τη συνειδητή και ουσιαστική συμμετοχή της στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του καιρού και του τόπου μας. Προσπάθησε ν' αναζητήσει «ένα δικό της δρόμο προς το μέλλον», ν' αναζητήσει, να συνειδητοποιήσει και να επιδιώξει, μαζικά και αγωνιστικά, τη συμβολή της στη λύση των εθνικών, κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων.

Η νεολαία της Αριστεράς επεχείρησε μια προσπάθεια, που να τιμά έμπρακτα και να αξιοποιεί τις αγωνιστικές παραδόσεις της Αριστεράς, αλλά και να διεκδικεί την ουσιαστική συμμετοχή της στη σύλληψη και πραγμάτωση μιας καινούργιας, αυτοκαθοριζόμενης και ριζικής πολιτικής παρουσίας στον κοινωνικό μας χώρο. Ακολουθήσαμε, τότε, ένα δρόμο δοκιμασίας και, μέσα από την αντίθεση προς τη μηχανιστική παραδοχή προκατασκευασμένων προτύπων, προσπαθήσαμε, με αντιφάσεις και δυσκολίες, μαζί με όλη τη νέα γενιά των αγωνιστών της Αριστεράς, να συμβάλουμε, με την ανάπτυξη ενός πρωτότυπου, πολύμορφου, πλατιού και αγωνιστικού κινήματος της νεολαίας, στην αναζήτηση ενός ελληνικού δρόμου για τη δημοκρατική ανάπτυξη και τη σοσιαλιστική αναγέννηση της πατρίδας μας.

Η Δημοκρατική Νεολαία Λαμπράκη, που προήλθε από τη συγχώνευση της Νεολαίας της ΕΔΑ και της Δημοκρατικής Κίνησης Νέων «Γρηγόρης Λαμπράκης», είναι καρπός ωριμότητας της νεολαίας μας. Οι ρίζες της είναι βαθιές. Τις ποτίζει το αίμα της Εθνικής Αντίστασης. Το κίνημα της Νεολαίας περνάει μέσα από τη συνειδητοποίηση των προβλημάτων της και της σχέσης τους με τα γενικότερα προβλήματα. Οι αγώνες για την Κύπρο, το κίνημα του 15% και του 114, που ακολούθησε, ατσαλώνουν το φρόνημα και προσδιορίζουν τον τραχύ δρόμο της πάλης.

Στο πρώτο ιδρυτικό Συνέδριο των Λαμπράκηδων διακηρύχθηκε ότι η πρωτοποριακή οργάνωση της νεολαίας πρέπει να είναι αυτόνομη και εξωκομματική. Ότι μπορεί ν' αποτελέσει την οδηγητική δύναμη που θα συνενώσει τις δυνάμεις της νέας γενιάς σε μια κοινή προσπάθεια για τη λύση των προβλημάτων της και να συμβάλει στην αντιμετώπιση των μεγίστων προβλημάτων του τόπου με τον προσανατολισμό της στις μαζικές οργανώσεις και τους μαζικούς χώρους της νεολαίας. Πολιτική οργάνωση της νεολαίας δε σημαίνει πολιτικό κόμμα. Πιστή στα ιδανικά της προόδου και του σοσιαλισμού, ενταγμένη στο μεγάλο κίνημα της Αριστεράς, ανοιχτή σ' όλους τους νέους δημοκράτες, η Δ.Ν.Λ. προσπάθησε να ανταποκριθεί σ' αυτή την κατεύθυνση, από το δικό της ξεχωριστό δρόμο, που δεν ήταν αντίγραφο κανενός προηγούμενου - όπως χαρακτηριστικά τονιζόταν στην εισήγηση του συνεδρίου.

Η εποχή των Λαμπράκηδων, εποχή δύσκολη, ταραγμένη, φορτωμένη ελπίδες και απογοητεύσεις, είναι κομμάτι της εθνικής μας ζωής. Ανοιχτό στην κριτική και στην αξιολόγηση. Ένα χρέος, που οφείλουμε να το ξεπληρώσουμε. Με σπουδαίες κατακτήσεις και σοβαρές αδυναμίες.

Στην κρίσιμη ώρα του πραξικοπήματος, οι Λαμπράκηδες δε λύγισαν. Ευθύς μετά το πραξικόπημα, ο Πρόεδρος του Κ.Σ. της οργάνωσης, Μίκης Θεοδωράκης, απευθύνει έκκληση προς τη διεθνή κοινή γνώμη, τον ξένο τύπο και τις πρεσβείες: "Η περήφανη Ελληνική νεολαία, άνδρες, γυναίκες, νέοι και γέροι, όλοι οι Έλληνες πατριώτες σηκώνονται σαν ένας άνθρωπος μπροστά στους καταλυτές των ελευθεριών και παραμερίζουν τις πολιτικές διαφορές. Ενώνονται κάτω απ' τα κοινά λάβαρα, που γράφουν: ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ - ΕΛΛΑΔΑ. Ενώνονται μαχητικά, μέσα σ' ένα εθνικό Πατριωτικό Αντιδικτατορικό Μέτωπο".

Στελέχη της οργάνωσης δημιουργούν την Επιτροπή του Πάσχα και ιδρύουν την πρώτη αντιστασιακή οργάνωση, το Πατριωτικό Μέτωπο, το ΠΑΜ. Πρωτοστάτησαν, επίσης, μαζί με άλλους νέους, στη δημιουργία του «Ρήγα Φεραίου».

Χιλιάδες Λαμπράκηδες διώχθηκαν στη δικτατορία. Μαζί τους ο Χαλκίδης, που δολοφονήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Οι εξόριστοι της Γυάρου, της Λέρου και του Ωρωπού. Αυτοί που βασανίστηκαν απάνθρωπα. Οι φυλακισμένοι. Οι παράνομοι. Όσο μπορέσαμε, τιμήσαμε τη γενιά μας. Ελπίζουμε να τιμηθήκαμε κι απ' αυτήν.

Η μεγάλη συνεισφορά του Λαμπράκη, με τη θυσία του, ήταν ότι έκρουσε το «σήμα κινδύνου» για την επερχόμενη θύελλα της δικτατορίας. Οι δυνάμεις που χτύπησαν τότε, στη Θεσσαλονίκη, το βουλευτή της Αριστεράς, επέδραμαν, αργότερα, με τα άρματα του ΝΑΤΟ και τα όπλα των Αμερικανών σ' όλη τη χώρα. Οι ίδιες δυνάμεις ανασυντάσσονται στη σημερινή κρίσιμη περίοδο, στην προσπάθειά τους να φράξουν ξανά το δρόμο των ομαλών

εξελίξεων. Δεν παραιτούνται από τις επιδιώξεις τους να επιβάλουν αντιδραστικές λύσεις και εξυφαίνουν νέα, ξενοκίνητα σχέδια εναντίον της δημοκρατικής πορείας της χώρας και της εθνικής της υπόστασης.

Παρά το ότι η δικτατορία, στην πτώση της, συμπιέσκει ένα σημαντικό μέρος του παρακράτους και του δεύτερου πόλου εξουσίας, που έχασε τα ουσιαστικά του στηρίγματα, με την υποχώρηση του αντικομμουνισμού και την κατάρρευση της θεωρίας του «από Βορρά κινδύνου», παρά τα βήματα που έγιναν προς την κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού της δημόσιας ζωής και της κάποιας απομάκρυνσης της χώρας από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό του ΝΑΤΟ, η αποχουντοποίηση και η κάθαρση δεν ολοκληρώθηκαν, και δε λείπουν από το δημόσιο βίο τα φαινόμενα δεσποτισμού και αυταρχισμού, από τα οποία δεν έχει απαλλαγεί ο κορμός της Δεξιάς, που έχει σήμερα κυβερνητικές ευθύνες, όσο κι αν έχει διαφοροποιηθεί, σε πολλά σημεία, μέσα στις καυτές εμπειρίες της δικτατορίας. Η κατάσταση αυτή διευκολύνει, εξ αντικειμένου, τις νέες υπονομευτικές προσπάθειες των κύκλων της ανωμαλίας και των Αμερικανών εμπνευστών τους. Η ιερή συμμαχία των χουντικών και των μοναρχικών, για την οποία μαρτυρούν τελευταίες πληροφορίες, είναι ένα ακόμη «χαρτί», που κρατάνε οι Αμερικανοί, για να προκαλέσουν εσωτερική ανωμαλία, που θα οδηγήσει σε νέα, ανυπολόγιστη εθνική καταστροφή.

Η σταθερή και αποτελεσματική αντιπαράθεση όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, που έχουν συμφέρον να διαφυλάξουν την ομαλή πορεία της χώρας απέναντι στις δυνάμεις της εκτροπής, και η διατήρηση της πλατειάς εθνικής και δημοκρατικής ενότητας, που οικοδομήθηκε κάτω από την οδυνηρή πείρα της δικτατορίας, αποτελούν το πρώτο, ιστορικό καθήκον της ώρας τούτης. Και μεγάλες θα είναι οι ευθύνες εκείνων που, αγνοώντας τα πρόσφατα διδάγματα της Ιστορίας μας, στην ανάγκη της διαρκούς υπεράσπισης και προώθησης των ομαλών πολιτικών εξελίξεων, υποκαθιστούν ή προτάσσουν την προάσπιση των στενών κομματικών τους επιδιώξεων.

ΠΑΛΗΟΤΑΚΗΣ

Η ομιλία αυτή πρέπει να έγινε το 1977, υποψήφιος Βουλευτής της Συμμαχίας.

Δεν θυμάμαι με ακρίβεια πού και πότε.

ΤΟ ΚΑΛΟ ΦΡΕΣΤΟ ΤΩΝ ΛΑΜΠΡΑ ΚΗΘΩΝ

• Ποιοί είμαστε • Τί θέλουμε • Γιατί μᾶς πολεμούν

μικη θεοδωρακη